

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 2902/23
26.9.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Снежане Живковић, председника већа, Маје Чогурић и Светлане Павић, чланова већа, у парници тужиле АА из ..., чији је пуномоћник Зорица Мандић, адвокат из Београда, Булевар Зорана Ђинђића 109/1, против тужене Еуробанк Директна а.д. Београд, Вука Караџића 10, коју заступа Иван Љубисављевић, адвокат из Београда, Македонска 30, ради утврђења ништавости уговора и др., одлучујући о жалби тужене изјављеној против пресуде Вишег суда у Београду П 553/21 од 22.02.2023. године, у седници већа одржаној дана 26.09.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Вишег суда у Београду П 553/21 од 22.02.2023. године.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 553/21 од 22.02.2023. године, ставом првим изреке дозвољено је преиначење тужбе као у поднеску од 18.07.2022. године. Ставом другим изреке утврђено је да су ништаве одредбе уговора о стамбеном кредиту број ..., закљученог дана 29.01.2008. године између тужиле АА из ... и Piraeus banke a.d. Beograd и то члан 1. услови кредитирања, став 2, тачка 5. “Једнократна накнада 20 еура у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”; тачка 6. “Једнократна накнада Националне корпорације 30 евра у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”; тачка 7. “Трошкови обраде кредита: 1,5% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”; тачка 8. која гласи “Премија осигурања Националне корпорације 4,2% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате”, члан 7. трошкови кредита став 1. “Корисник кредита овлашћује банку да на дан пуштања кредита, на терет укупног пуштеног кредита наплати трошкове кредита у висини утврђеној у члану 1. овог уговора”. Ставом другим изреке обавезана је тужена

Еуробанк ад Београд да тужиљи АА из ... исплати износ од 1.578,65 динара на име једнократне накнаде, износ од 2.517,98 динара, на име једнократне накнаде Националне корпорације, износ од 89.372,86 динара на име трошкова обраде кредита, износ од 250.243,09 динара на име премије осигурања Националне корпорације, све са законском затезном каматом од 14.02.2008. године до коначне исплате. Ставом четвртим изреке обавезана је тужена да тужиљи на име трошкова парничног поступка исплати износ од 451.000,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема пресуде.

Против наведене пресуде тужена је благовремено изјавила жалбу, из свих разлога прописаних одредбом члана 373. став 1. Закона о парничном поступку. Трошкове другостепеног поступка је тражила и определила.

Тужиља је одговорила на жалбу тужене.

Испитујући побијану пресуду у смислу одредбе члана 386. Закона о парничном поступку (Службени гласник РС бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама), Апелациони суд у Београду је оценио да жалба тужене није основана.

У поступку доношења побијане пресуде нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тач. 1, 2, 3, 5, 7. и 9. ЗПП, на које другостепени суд пази по службеној дужности. Супротно наводима жалбе тужене, није учињена ни битна повреда из члана 374. став 2. тачка 12. ЗПП, будући да су у побијаној пресуди наведени разлози о свим битним чињеницама, па се законитост и правилност побијане пресуде са сигурношћу могу испитати.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиља је као корисник кредита са правним претходником тужене Пиреус банком ад Београд дана 14.02.2008. године потписала уговор о стамбеном кредиту број ... (осигуран код Националне корпорације) у коме је наведено да је закључен дана 29.01.2008. године. Тим уговором је чланом 1. ставом 2. банка одобрила тужиљи кредит о 114.547 ЦХФ у динарској противвредности по куповном курсу банке на дан пуштања кредита у течај (тачка 1); рок отплате кредита је 360 месеци (тачка 2), висина променљиве номиналне каматне стопе 3,95% на годишњем нивоу на дан закључења уговора (НКС представља основну каматну стопу банке увећано за маргину банке) (тачка 3), метод обрачуна камате: комформна метода (тачка 4). Једнократна накнада 20 еура у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате (тачка 5). Једнократна накнада Националне корпорације 30 еура у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате (тачка 6). Трошкови обраде кредита: 1,5% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате (тачка 7). Премија осигурања Националне корпорације 4,2% од укупног износа кредита у динарској противвредности по продајном курсу банке на дан уплате (тачка 8). У тачкама 9, 10 и 11 уговора опредељује се број рата, намена кредита и доспелост прве рате 31.03.2008. године. У члану 2. под насловом "претходни услови" банка се обавезала да кредит стави на располагање кориснику кредита тек након што он потпуно и уредно испуни следеће предуслове: потпише трајни налог, достави банци административну забрану са припадајућом потврдом, достави банци две бланко менице потписане од стране корисника и солидарног дужника, да се у корист банке у циљу обезбеђења новчаног потраживања успостави извршна вансудска хипотека првог реда на непокретности ближе описаној у уговору. Анексом уговора о стамбеном кредиту од 29.01.2008. године, тужиља и Piraеus banke a.d. су дана 11.02.2008. године констатовале да је додатно

обезбеђење из члана 2. основног уговора о кредиту, а у складу са захтевом Националне корпорације заложна изјава на стану у изградњи, која је уједно и предмет уговора о купопородаји овереног 31.01.2008. године, а којим је тужилца купила стан за уговорену купопородајну цену од 70.272 евра у динарској противвредности по средњем курсу НБС на дан уплате. У прегледу битних елемената отплате стамбеног кредита од 14.02.2008. године је наведено да кредит износи 5.887.108,70 динара, са периодом отплате од 361 месец, номиналном годишњом каматном стопом од 3,95% и ефективном каматном стопом годишње од 4,40%, укупан износ камате за период коришћења кредита у висини од 4.036.894,36 динара, укупан износ других трошкова које клијент треба да плати у току коришћења кредита 335.565,25 динара, да отплатна рата износи 27.538,82 динара. У овом прегледу су исказани и подаци који се не укључују у обрачун ефективне каматне стопе – критеријум за ревалоризацију/индексовање валута, врста курса, апсолутни износ на дан израде понуде, трошкови процене вредности непокретности и покретних ствари, премија осигурања или друге накнаде у вези са средствима обезбеђења кредита, трошкови уписа у регистар надлежног органа, трошкови прибављања извода из земљишних књига, трошкови прибављања уверења, потврда, дозвола надлежних органа, трошкови кредитног бироа, остали трошкови.

На основу налаза и мишљења судског вештака економско-финансијске струке Миланка Ковачевића од 10.05.2018. године и изјашњења из септембра 2019. године је утврђено да је по спорном уговору одобрен кредит од 114.547 CHF у динарској противвредности по куповном курсу тужене на дан пуштања кредита у течај 14.02.2008. године, а по вредности куповног курса банке од 51,3947 динара, у укупном износу од 5.887.108,70 динара. Наведени износ представља 97,82% од укупног износа кредита, јер је тужена налогом од 14.02.2008. године по основу уговора о купопродаји стана од 31.01.2008. године у име и за рачун тужилце пренела на рачун продавца стана износ од 5.758.878,00 динара, а остали део од 128.230,70 динара, који представља 2,18% од укупног износа кредита, тужена је задржала приликом пуштања кредита у течај и обуставила од кредита, ради наплате трошкова обраде кредита од 1,5% од укупног кредита у износу од 89.372,60 динара, једнократне накнаде у износу од 1.678,65 динара, једнократне накнаде за НКОСК у износу од 2.517,98 динара, трошкове плаћања налогом у износу од 3.455,33 динара, интеркаларне камате у износу од 10.148,15 динара и осталих трошкова у износу од 21.057,98 динара. Напоменуо је да у односу на једнократну накнаду, једнократну накнаду НК, трошкове обраде кредита и премије осигурања, као једнократна потраживања, односно плаћања, није утврђиван ефекат валутног деривата, јер су једнократно наплаћени приликом пуштања предметног кредита у течај.

Из исказа тужилце, саслушане у својству странке, коме је суд поклатио веру као искреном, логичном и уверљивом, утврђено је да тужилци приликом закључења спорног уговора од стране запосленог тужене нису биле на адекватан начин и потпуно представљене информације о свим могућим ризицима уговарања кредита са валутном клаузулом швајцарског франка, већ да јој је исти представљен као фантастичан нови производ и да јој је референт у усменој понуди предочио да би уколико у том моменту узела кредит у еврима рата месечно износила 60 евра више у односу на кредит у CHF, која је представљена као најсигурнија валута, аргументом да је и сам референт тужене узео тај кредит и да у крајњем случају увек може да пређе у валуту евро, што касније, када је хтела да валуту обавезе измени из CHF у евро се испоставило нерентабилним. Утврђено је да је готов примерак – образац уговора, иако он носи датум 29.03.2008. године, потписала 14.02.2008. године, од ког датума је и преглед битних елемената

отплате кредита, што тужена није оспорила, нити је понудила одговарајуће доказе којима би оспорила наводе тужиле да је уговор потписала одмах пошто јој га је банка дала, истог дана када јој је уручен и преглед битних елемената отплате кредита. Наведено, по оцени првостепеног суда, указује да тужилца у предуговорној фази није добила писану понуду и примерак нацрта уговора са прегледом његових битних елемената, чиме је ускраћена за могућност да пажљиво прочита и проучи одредбе спорног уговора пре него што га је потписала. Оцењени су неоснованим наводи тужене да је предуговорна фаза трајала више него довољно, пошто је 11.12.2007. године тужилца аплицирала за кредит и тек 14.02.2008. године потписала уговор и да је имала времена да се упозна са свим аспектима његовог закључења, као и трошковима и накнадама које га прате. По оцени суда, тужена, сходно правилу о терету доказивања, није доказала на који начин је пре потписивања уговора тужилцу упознала са свим аспектима уговора, имајући у виду да у прилог наведеног не говоре искази саслушаних сведока, у то време запослених у банци и посебно референта који је обрађивао тужилин кредит. Тужилино објашњење да се осећала превареном схвативши да је осигурање које пружа Национална корпорација, а које је она платила, практично осигурала банку, имајући у виду да из исказа сведока ББ и ВВ произлази да је клијентима пре закључења уговора само предочаван валутни ризик, под којим су сведоци сматрали само упозорење да им уколико примају плату у динарима, рата може бити већа обзиром на раст курса валуте са којом се врши усклађивање. Иако службеници банке, нико од ових сведока приликом саслушања није умео да објасни шта је дупли валутни ризик, који обавезно носи кредит са валутом која није примарна страна валута у одређеној земљи, да ли је и зашто кредит у CHF ризичнији од кредита у валути евро, а ни последице евентуалног наглог повећања курса валуте CHF или других промена на девизном тржишту. Сведок ВВ је поменула брошуре које садрже услове кредитирања које тужена није приложила као доказ, није знала да објасни услове приликом саслушања, а исказ тужиле да пре потписивања уговора није на одговарајући начин била упозната са свим његовим битним елементима, није оспорен исказима сведока запослених код тужене, управо на пословима закључења спорног уговора, имајући у виду објашњење сведока ББ да нацрт типских уговора о кредиту и није обавезно нуђен клијентима пре њиховог закључења.

Одлучујући о пуноважности одредби уговора о кредиту одредбе члана 1. став 2. тачака 5, 6, 7. и 8. и члана 7. уговора, суд је, применом одредби члана 10, 11, 12, 15 и 100. Закона о облигационим односима - ЗОО, закључио да је тужена као организација са посебним степеном финансијског знања и обавезом професионалног обављања делатности била сагласно одредбама члана 10, 11. и 12. ЗОО, дужна да у предуговорној фази потпуно и за просечног потрошача на јасан начин писаним путем информисе тужилцу као корисника кредита и потрошача чији је економски положај свакако слабији у односу на тужену банку и која располаже битно скромнијим информацијама о банкарском производу код уговора о приступу о свим пословним ризицима и економским последицама које предузима пристајањем на спорне одредбе уговора, што није учинила, па у конкретном случају није поштовано тужилино право на информисаност предвиђено одредбама тада важећег Закона о заштити потрошача ("Службени гласник РС" 79/05) којима је регулисан принцип поштеног промета у облигационим односима потрошача, односно корисника услуга и продавца односно даваоца услуга. Имајући у виду наведено суд је закључио да су ништаве одредбе уговора о кредиту из члана 1. став 2. тачке 5. и 7. будући да тужена тужилцу није на адекватан начин обавестила о обавези плаћања трошкова обраде кредита, није јој појаснила да ли се иста изражава кроз ефективну каматну стопу, а пошто се кредитна

услуга банке па и трошкови обраде кредитног захтева састоји у томе што се ставља на располагање кориснику кредита одређени новчани износ за период коришћења кредита и за то од корисника кредита наплаћује ефективна каматна стопа, оценио да изостанак објашњења да ли је по питању ове накнаде реч о трошковима који су већ изражени кроз ефективну каматну стопу произилази између осталог из неспорне чињенице да је уговор о кредиту закључен 14.02.2008. године, истог дана када је тужена исплатила новчана средства ради куповине стана у име тужиље и уједно тужиљи уручила и преглед битних елемената уговора. Тужиља је уговор потписала истог дана када га је први пут видела, као и преглед битних елемената, па јој по оцени суда није омогућено да се на адекватан начин упозна са овом врстом трошкова на које је пристала, чиме је банка поступала супротно обавези да тужиљу као корисника кредита на адекватан начин, благовремено у предговорној фази обавести о свим трошковима које одобравање кредита носи, како би имала времена да одлучи да ли жели на то да пристане, пошто се у о истом на поуздан начин информисе. Утврђено је да су одредбе члана 1. став 2. тачке 6. и 8. којима је тужиљи одобрење кредита условљено његовим осигурањем код НКОСК, при чему је она тек знатно касније сазнала да то осигурање осигурава пласман банке, а не тужиљу иако је то осигурање тужиља платила. Код чињенице да приликом закључења уговора о кредиту тужиља није страна уговорница у уговору о осигурању потраживања између банке и НКОСК, нити је уговор о осигурању закључен у њену корист, а при томе до закључења главне расправе тужена није пружила доказ да је тужиљи понудила уговор о кредиту који није тако осигуран и чије одобрење није условљено на тај начин, нити јој је унапред дала понуду за закључење уговора о кредиту са таквом обавезом, која се преваљује на тужиљу као корисника кредита како би је благовремено информисала и дала јој прилику да ту понуду упореди са понудама других банака, оценио да су цитиране одредбе ништаве јер су супротне одредби члана 1065. ЗОО и основним начелима облигационог права садржаним у одредбама 11, 12, 13, 15, 18. и 21. истог закона. Полазећи од утврђеног да је одредбом члана 7. став 1. уговора о кредиту уговорено право тужене да на дан пуштања кредита, на терет укупно пуштеног кредита наплати трошкове кредита у висини утврђеној на начин као у претходно ништавим оцењеним одредбама члана 1. став 2. тачка 5, 6, 7. и 8, ништавом је утврђена и ова уговорна одредба.

Применом одредбе члана 104. став 1. у вези члана 214. ЗОО првостепени суд је обавезао тужену да тужиљи изврши повраћај износа наплаћених по основу ништавих одредби уговора, чију висину је утврдио на основу налаза и мишљења судског вештака и то 1.578,65 динара на име једнократне накнаде, 2.517,98 динара на име једнократне накнаде Националне корпорације, 89.372,86 динара на име трошкова обраде кредита и 250.243,09 динара на име премије осигурања Националне корпорације, све са законском затезном каматом од 14.02.2008. године до коначне исплате.

На правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је супротно жалбеним наводима, правилно применио материјално право. За своју одлуку навео је јасне и аргументоване разлоге које као правилне прихвата и другостепени суд.

Неосновано се жалбом побија решење којим је дозвољено преиначење тужбе из поднеска од 18.07.2022. године, обзиром да је првостепени суд правилном применом одредби чл. 199. и 200. ЗПП преиначење дозволио имајући у виду да се тужена преиначењу није противила и да оно целисходно за коначно решење односа међу странкама.

Супротно жалбеним наводима тужене, становиште првостепеног суда није засновано на погрешној примени материјалног права. Према члану 103. став 1. ЗОО уговор је ништав ако је противан принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима и то ако циљ повређеног правила и закона упућују на нешто другу и на ништавост се по члану 109. пази по службеној дужности. Према члану 1065. ЗОО, уговором о кредиту банка се обавезује да кориснику кредита стави на располагање одређени износ новчаних средстава, на одређено или неодређено време, за неку намену или без утврђене намене, а корисник се обавезује да банци плаћа уговорену камату и добијени износ новца врати у време и на начин како је то утврђено уговором. Уговор о кредиту се у смислу члана 1066. истог закона закључује у писменој форми што значи да се у писаном тексту уговора мора утврдити износ кредитних средстава, као и услови давања, коришћења и враћања кредита.

Иако Закон о банкама (“Службени гласник РС”, бр.107/05, 91/10) прописује послове које банка може обављати (укључујући и кредитне), њиме није ближе прописана садржина самог уговора о кредиту, нити права и обавезе уговорних страна. Међутим, одредбом члана 43. Закона о банкама прописано је да централна банка (НБС) може прописати јединствени начин обрачуна и објављивања трошкова, камата и накнада банкарских услуга, и то нарочито по основу депозитних и кредитних послова. У складу са тим, Народна банка Србије донела је Одлуку о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник РС”, бр. 57/06) која се примењивала од 01.10.2006. године, дакле и у време закључења предметног уговора од 29.01.2008. године. На основу одредбе тачке 5. став 1. наведене одлуке, понуда банке која се односи на кредите треба да јасно и недвосмислено садржи следеће податке: 1) податке који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе и то, висину номиналне каматне стопе на депозит, односно кредит, износ накнада и трошкова које банка обрачунава клијенту у поступку полагања депозита, односно кредита, износ накнада и трошкова који су познати на дан обрачуна и које банка обрачунава клијенту у току реализације уговора о депозиту, односно кредиту. Ови подаци треба да буду утврђени и исказани у понуди тако да клијента ниједног тренутка не доведу у заблуду у погледу било ког елемента тих података (тачка 5. став 2.) и достављени клијенту на начин прописан упутством из тачке 11. ове одлуке (тачка 5. став 3.). Осим тога према одредби тачке 7. став 2. Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите, при закључивању уговора о кредиту банка уз уговор уручује клијенту један примерак плана отплате кредита, као и преглед битних елемената тог кредита који садржи податке који се укључују у обрачуне ефективне каматне стопе, као и оне који се не укључују у тај обрачун. По члану 7. став 1. Упутства за примену Одлуке о јединственом начину обрачуна и објављивања ефективне каматне стопе на депозите и кредите (“Службени гласник РС” број 57/06 и 88/06) предвиђено је да преглед основних података о кредиту банка израђује на обрасцу у два примерка од којих један уручује клијенту, а други задржава у својој документацији. Овај образац је као прилог 1. одштампан уз упутство и његов је саставни део. Подаци који се укључују у обрачун ефективне каматне стопе су износ кредита, период отплате, номинална каматна стопа, ефективна каматна стопа, укупан износ камате који се плаћа у току коришћења кредита, укупан износ накнаде и других трошкова које клијент треба да плати у току одобравања и коришћења кредита и износ отплате рате (тачка 7. став 2. одлуке).

Дакле, постојала је обавеза банке да на јасан и недвосмислен начин понудом информише корисника кредита о свим накнадама и трошковима који падају на његов

терет уколико закључи уговор о кредиту и јасно искаже врсту и висину тих трошкова и накнада, што није учинила у преуговорној фази. Ове обавезе нису јасно предочене тужиљи као кориснику кредита у предуговорној фази исказивањем ових врста трошкова кредита и њиховог процентуалног или номиналног износа у понуди. Супротно жалбеном указивању, у овој парници тужени није доказао да је у предуговорној фази тужиљи доставио понуду са јасно означеном висином трошкова обраде кредита, накнада и обавезом плаћања премије на име осигурања кредита који су одређени уговором о кредиту и наплаћени од тужиље, па је првостепени суд правилном применом одредбе члана 103. ЗОО утврдио ништавост одредби члана 1. став 2. тачака 5, 6, 7. и 8. и члана 7. уговора о кредиту од 29.1.2008. године и обавезао тужену да тужиљи врати износе које је примила на име извршења обавезе из тих уговорних одредби, на основу одредбе члана 104. став 1. истог закона.

Без утицаја на другачије одлучивање су наводи жалбе да је тужиљи преглед битних елемената уговора уручен на дан потписивања уговора, имајући у виду да утврђено да корисник кредита није била упозната са свим обавезама које произлазе из закљученог уговора у предуговорној фази, које укључују плаћање накнаде за обраду захтева за одобрење кредита, других накнада и премије осигурања код НКОСК.

Приликом одлучивања о основаности жалбе тужене, односно законитости и правилности првостепене пресуде, Апелациони суд у Београду је ценио и остале наводе које је тужена истакла у жалби, али како не могу довести до другачије одлуке у овој правној ствари, није их посебно образлагао, сходно члану 396. став 1. ЗПП.

Из наведених разлога, првостепена пресуда је потврђена у ставовима првом и трећем изреке применом члана 390. ЗПП.

Правилна је и одлука о трошковима поступка садржана у ставу четвртог изреке, донета правилном применом одредби члана 153, 154. и 163. ЗПП. Висина трошкова је одмерена сагласно Тарифи о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксеној тарифе. Како се наводима жалбе не доводи у сумњу законитост и правилност побијаног решења о трошковима, исто је потврђено на основу члана 401. тачка 2. ЗПП.

Одлуку у ставу другом изреке, Апелациони суд у Београду је донео имајући у виду да тужена није успела у поступку по жалби и применом одредби члана 165. у вези члана 153. ЗПП, захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка одбио.

**Председник већа-судија
Снежана Живковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић